

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

us Mansson

Tilläggsblad N:o 2.

till Tidskrift för Hemmet

21:sta årg.

Något om tolkningen af Kongl. Förordn. d. 11 Dec. 1874 angående gift qvinnas förvaltningsrätt. *)

Genom K. Förordn. den 11 Dec. 1874 infördes i vår lagstiftning den principen, att gift qvinna i vissa fall sjelf eger förvalta egendom, som i makarnes bo finnes, såväl enskild som gemensam. Under allt erkännande af lagstiftarnes goda mening vid denna lagförändring och medgifvande att i principiellt afseende dess betydelse kan vara ganska stor, så står dock dervid fast, att hela förändringen är en halfmesyrenas reform. Lagen ger visserligen hustrun en viss oberoende ställning i de undantagsfall, hvarom Förordningen handlar, men den har glömt att tillförsäkra henne *skydd* för de rättigheter, som sålunda blifvit henne gifna. Visserligen må det vara sant, att under normala förhållanden icke så litet är vunnet genom den nyssnämnda förordningen. Hustrun har onekligen rätt, att sjelf använda på sätt henne bäst och förmanligast synes den egendom, öfver hvilken förvaltningsrätt illerkänts henne, hon kan bruka den till familjens gemen-

*) Denna rent juridiska uppsats hvars *formella* riktighet vi icke kunna bedöma, berör på ett så nära och innerligt sätt en af de frågor, som tillhöra tidskriftens förnämsta uppgift, att vi skulle försummat vår pligt om vi uraktlätit att bereda rum för densamma. — Dem som vilja ytterligare bidraga till den här behandlade frågans lösning, eller framställa saken ur annan synpunkt, hänvisa vi till vårt tillkännagifvande på sista sidan af 2:a häftets omslag.

Red:n.

samma bästa eller för sina egna behof. Men detta är också endast under normala förhållanden. Då olyckor och fattigdom komma, då utmätningsmannen blir en ovälkommen gäst i hemmet — d. v. s. just då när en rättighet af beskaffenhet, hvarom här är fråga, som bäst behöfdes — då äro de fördelar, som den Kongl. Förordningen skänker hustrun af noll eller intet värde. Dock det må vara orätt att lägga lagen hela detta missförhållande till last. Giftermålsbalken är i detta hänseende bättre än sitt rykte. Om blott i tillämpningen strängt uppehölls den grundsats, som i 11: 4 G. B. uttalas, att af makarne »hvar eger sin sak ensam böta och ej annans lott förverka», så vore åtminstone för hustrun så mycket vunnet, att hon sluppe se sin arbetsförtjenst utmätt för mannens krog- och spelskulder; men praxis har på annat sätt ordnat denna sak och, så som nu lagens bud tillämpas, är det icke för mycket sagdt, då man säger, att, trots hustrun eger förvalta viss egendom, hon dock står helt och hållet utan skydd mot möjligheten att få denna egendom i mät tagen för gäld, om hvars tillvaro hon ingen aning har och af hvars tillkomst hon ingen nytta haft.

Att detta är en svår brist i lagen bör icke gerna kunna förnekas, men detta fel är icke det enda, som vidlåder Förordningen af 1874. Det är ock en annan bristfällighet, som svårt visar sig i dessa lagbud, hvilka dock äro afsedda att reglera förhållanden af den mest delikata och svårtillämpliga natur. Svårt är icke att inse att här menas Förordningens ofullständighet och otydlighet. Detta anmärktes redan vid 1874 års riksdag, men lagsutskottets dåvarande vice ordförande, som varmt ifrade för reformen, genmälte häremot, att det »med vår lagstiftningsmetod öfverensstämmer att i några korta satser uttala en princip, som sedan får sin utveckling i praktiken.» Onekligt är, att denna metod blifvit i vårt land med stor fördel använd och att många skäl kunna för densamma

tala; men det är väl att märka, att här gälde det ett undantagsstadgande, hvars begränsning borde noga angifvas samt att — såsom erfarenheten särskildt i afsende å de äktenskapliga förmögenhetsförhållandena för väl ådagalägger — den restriktiva tolkning, som enligt vanlig lagtolkningsmetod bör tillämpas på hvarje undantagsstadgande, kunde låta befara, att betydelsen af detta lagbud blefve liten eller ingen och således hela reformens syftemål förfeladt. Då man, så som skett, kunnat reducera betydelsen af stadgandet om betalning af makarnes enskilda gäld till rakt ingenting, så kunna heller icke stora förhoppningar finnas, att det undantagsstadgande, som 1874 års Förordn. skapar, skall undgå samma öde.

Den korta tid, som förflutit, sedan nämnda Förordn. trädde i gällande kraft, har icke tillåtit någon bestämd rättspraxis att i detta afseende utveckla sig. Men deremot finner man en högt ansedd rättslärare, Justitierådet Olivecrona, i sin utmärkta afhandling »om makars giftorätt i bo» med åberopande af den restriktiva tolkning, som bör komma hvarje undantagsstadgande till del, så tolka bestämmelserna om hustrus förvaltningsrätt, att, om i praxis samma åskådningssätt gör sig gällande, deras verkan blir nära nog ingen. Naturligtvis kan det icke gerna falla mig in att bestrida, att bestämmelserna i 1874 års förordning måste, likasom hvarje annat lagbud, som bildar undantag från en allmän regel, restriktivt tolkas; men så kan icke, enligt mitt förmenande, denna grundsats utsträckas, att afsigten med hela lagbudet genom dess tolking går om intet. Det är likväl detta, som sker enligt de regler, som herr Justitierådet Olivecrona uppställer för tolkningen af dessa något obestämda lagstadganden. Då jag nu dristar mig att här uttala en annan mening än den framstående författaren af »makars giftorätt i bo» hyser, så må lagens obestämdhet och då onekligen dess bud kunna ur flere synpunkter ses, detta vara en ursäkt till det försök, som här göres, till annat

tolkningssätt än det af Justitierådet O. i hans nyss nämnda arbete angifna.

För att ega en fast utgångspunkt och för att lättare åskådliggöra förhållandena anföres här ordalydelsen af det hufvudsakliga lagstadgandet i 1874 års Förordningen nämligen den ändrade lydelse, som der ges 9: 1 G. B. Det lyder, som följer:

»Sedan man och qvinna sammanvigde äro, då är han hennes rätte målsman och eger söka och svara för henne, utom hvad angår egendom, som är från hans förvaltning undantagen: hustrun följe ock mannens stånd och vilkor. Är genom äktenskapsförord stadgad att hustrun tillhörig egendom skall från mannens förvaltning undantagas, eller är sådant stadgande meddeladt angående egendom, som genom gåfva eller testamente till hustrun gifven är med vilkor att den henne enskildt tillhöra skall; då ege hustrun öfver den egendom och afkomsten deraf råda, der ej annorledes blifvit om förvaltningen föreskrifvet. Kan hustrun genom eget arbete något förvärfva, deröfver må hon ock råda.»

Ur två synpunkter betraktar Justitierådet O. den förvaltningsrätt, som härigenom blifvit hustrun tillerkänd nämligen med hänsyn 1) till föremålet för och 2) beskaffenheten och omfånget af denna hennes rätt. I förra afseendet är lagbudet tydligt och klart. Man finner deraf alldeles obestridligt, att föremålet för hustruns förvaltningsrätt är 1) all den hustruns enskilda egendom, som genom äktenskapsförord är från mannens förvaltning undantagen, 2) den egendom som genom gåfva eller testamente är till hustrun gifven med vilkor att den skall henne enskildt tillhöra och från mannens förvaltning undantagas, 3) afkomsten af den del af hennes enskilda egendom, som hon i de båda här ofvan sagda fallen sjelf får förvalta och 4) hvad hustrun kan genom eget arbete förvärfva. I denna del är förordningen icke svår att tolka, dess bud äro

klara och fullständiga. Härom är således ingenting vidare att förmåla.

På helt annat sätt förhåller det sig med det andra spörsmålet nämligen rörande omfånget och beskaffenheten af den förvaltningsrätt, som tillkommer hustrun. I detta afseende är nära nog ingenting stadgadt och här får väl, såsom lagutskottets vice ordförande 1874 yttrade, lagskiparne taga vid, der lagstiftarne slutat. Alldeles utan möjlighet att med hänsyn till lagbudets ändamål och upphof samt genom jmförelse med hvad i andra fall gäller, kunna draga åtskilliga slutsatser rörande förvaltningsrättens omfång och beskaffenhet, står man dock icke. Två slutsatser ligga genast till hands nämligen 1) att den sålunda bestämda egendomen är från mannens förvaltning undantagen och 2) att hustrun, der ej annorledes blifvit om förvaltningen föreskrifvet, *sjelf* eger öfver förevarande egendom »råda.» Af den förra slutsatsen framgår den negativa bestämelsen, att mannen *icke* eger förvalta egendomen och af den senare den positiva grundsats att, der ej annat uttryckligen blifvit föreskrifvet, hustrun är den, som *sjelf* eger bestämmanderätten i detta hänseende. Båda dessa regler äro viktiga vid tolkningen af 1874 års Förordn. och deras giltighet är alldeles odisputabel. Vi utgå också från dessa två hufvudregler.

Det kan synas, som om redan härigenom saken vore på det klara. Den rätt lagen fränkänner mannen tillägger den hustrun, hvilket ju tyckes vara lika så enkelt som det stadgandet att väl mannen men icke hustrun eger ur boet sälja, hvad dertill hör, såvida hon icke har förvaltningsrätt öfver godset. Men såsom det framgår af den lagtolkning justitierådet O. anser vara den rätta, så är saken ingalunda så enkel. Då nämligen »1874 års förordning icke besvarat frågan huru sådan egendom, med hänseende till förvaltningen skall uppfattas, som hustrun inköpt i stället för annan henne enskild tillhörig

egendom eller der hon förvandlat kapital af bestämmd art till kapital af helt olika beskaffenhet, anse vi rättast att, vidhållande en sträng tolkning efter orden af hvarje undantagsstadgande, äfven här förklara att hustrun i sådant fall, genom sina åtgöranden, sjelf beröfvat sig förmånen att vidare njuta undantagsstadgandet om fri förvaltning till godo.» (sid. 221.)

För min del kan jag icke finna något som helst stöd för denna tolkning af förordningen i dess ordalydelse. Det synes ock, som om denna åsigt står i strid med författens eget bestämmande af hvad inbegripas skall i begreppet, att hustrun sjelf eger »råda» öfver den ifrågavarande egendomen. Han säger nämligen att, om man jemför detta med stadgandet, i 11: 6 G. B., att »ej må hustrun afyttra fast gods eller sälja af lösören i boet, der hon ej eger den egendom sjelf förvalta,» så framgår deraf, att ordet »råda» utmärker detsamma som förvalta i vidsträckt mening d. ä. med full frihet förfoga öfver sakens substans, afhända sig eganderätten dertill, fördela, tillintetgöra, pantsätta densamma o. s. v. Men om hustrun eger att i vidsträckt mening förvalta sin egendom, så ingår väl deri äfven rätt att *förvandla* egendomen till annan egendom, ty annars har hon icke förvaltningsrätt deröfver i vidsträckt bemärkelse, men hon har *icke* »full frihet» att förvandla egendom till annan, om detta kostar henne hela förvaltningsrätten. Svårigen kan man väl säga, att en person har full rätt att bortbyta, hvad han får, om han i fall han verkligen byter, mister, hvad som i byte erhålles. Detta är helt enkelt ett *förbud* att byta vid risk af hela sakens förlust och så förhåller det sig äfven här. Om således Justitierådet O:s åsigt är riktig, så har hustrun alldeles icke förvaltningsrätt i vidsträckt mening öfver det undantagna godset, ty det är henne förment att sälja, bortbyta eller på annat sätt förvandla detsamma. Men lagen tillåter henne dock uttryckligen att afyttra den egendom, hvarom här är fråga. Det är nog sant,

att hvarje undantagsstadgande skall restriktivt tolkas, men man får dock icke för att göra detta, i ett annat lagstadgande lägga mer än som der står. Så sker dock enligt nyssnämnda tolkning af hustruns förvaltningsrätt. Det är 11: 6 G. B., som derigenom får ett tillägg, hvilket icke kan med skäl dertill läggas. I förenämnda lagbud stadgas tydligt och klart, att »ej må hustrun afyttra fast gods eller sälja af lösören i boet, der hon ej eger den egendom sjelf förvalta.» Här af framgår således, att hustrun då hon sjelf förvaltar egendom, eger afyttra densamma — *detta* och ingenting annat i förevarande hänseende, men detta lagbud stadgar *icke* att denna rätt är förenad med den stora risken att mista köpeskillingen eller den egendom, som hon i byte får. Hade detta varit meningen, så borde det så mycket hellre hafva tydliggen utsatts, som denna så ytterst viktiga inskränkning i verkligheten helt och hållet upphäfver hela lagbudet, ty hvem skall väl vilja sälja, hvad man har, för att mista hvad man derfor får?

Visserligen kan det icke gerna vara något tvifvel derom, att lagstiftarne icke med den 1874 genomförda förändringen afsett att genom den hustrun anförtrödda förvaltning, skaffa till verlden »en täckmantel för henne att begagna till måhända äfventyrliga spekulationer i köp och byte af egendom». Detta har lagen helt visst aldrig afsett, men detta är *ett* och *ett annat* är, hvad *rätt* hustrun har öfver den egendom, som erhållits i stället för den henne ursprungligen tillkommande, ty det är ju alldeles icke någon nödvändighet, att det varit på grund af några »äfventyrliga spekulationer,» som utbytet kommit till stånd. Jag vill nu icke tala om det fallet, att hustrun, efter den tolkning Justitierådet O. ger stadgandet, i allmänhet icke ens kan våga att med mannens goda vilja och råd på ett förmånligt sätt sälja egendomen, ty eo ipso skulle hon mista sin rätt att förvalta, hvad hon i boet infört, en

eventualitet för hvilken hon — om något större värde fästes vid förvaltningsrätten — icke lär vilja äfventyra; men dermed är också den i boet införda egendomen, hur oförmånlig och obehärlig den än kan vara, under hela äktenskapet vid boet klaf bunden. Som sagdt, jag vill icke särskildt fästa mig vid detta förhållande. Men det är ett par andra omständigheter, på hvilka jag vill rikta uppmärksamheten. Hända kan nämligen, att *mot* hustruns vilja egendomen blir förvandlad. En in-teckning, som hon eger, kan blifva uppsagd och hustrun nödsakad att på annat sätt placera de härigenom inflytande medlen och enligt förf:s åsigt skulle denna ofrivilliga förändring vara likbetydande med förlust af förvaltningsrätten. Äfvenså skulle, derest hustrun egde t. ex. en fastighet i stad, men densamma för något allmänt behof exproprierades, hustruns dispositionsrätt öfver expropriationsmedlen vara förlorad. Icke kan man väl gärna föreställa sig, att lagen för att undvika det ytterligt sällsynta fallet, att en hustru, som fått sig anförtrodt att förvalta någon viss egendom, inlåter sig med densamma i äfventyrliga spekulationer, velat sanktionera en rätt, som kan lagligen beröfvas den berättigade mot dess vilja och utan något dess åtgörande eller förvållande. Detta vore icke blott hårdt och obilligt utan än mer — lagen ger icke någon anledning att antaga att förvaltningsrätten kan i *något fall* beröfvas hustru, som en gång fått sådan sig gifven, icke ens på grund af vanvård och slöseri — det enda medel som deremot finnes är boskildnad — och naturligtvis så mycket mindre genom ett af henne så oberoende förhållande, som att en in-teckning uppsäges eller en fastighet exproprieras.

Det kan väl vara sant, att hustrun *kan* så bruka sin makt, att hon inlåter sig på vågsamma företag, men lagen är gjord för regeln och icke för undantagen och hur skulle väl det se ut, om mot alla män som missbrukade sin ställning genom spekulationer, samma försigtighetsmått skulle vidtagas, som

förf. vill göra gällande mot hustrun i de helt visst till den yttersta grad sällsynta fall, då hon kan derunder hemfalla. Konsekvensen af förf:s åsigt är äfvenledes den, att hustrun i vissa fall trots lagens bestämmelser *icke* kan njuta af en genom äktenskapsförord henne tillerkänd förvaltningsrätt. Sådan rätt skulle enligt hans mening icke kunna tillerkännas henne med afseende å en kontant penningssumma, ty det första hon på någotsätt utbytte de sålunda lemnade sedlarne, t. ex. vexlade en större sedel i mindre, så skulle hennes rätt att sjelf få använda penningarne vara förlorad. Men något dylikt ger hvarken lagen eller lagstiftarnes mening, sådan den visar sig i förhandlingarna vid den riksdag, då den nu omskrifna förordningen fick sitt första upphof, rätt att antaga.

Det är nog sant, som förf. säger, att det kan i viss mån vara af vigt för hustru, som på ett eller annat sätt fått förvaltningsrätt sig tillerkänd, att, *der så ske kan*, med kloket bevara och icke förvandla den egendom, som denna hennes rätt omfattar, emedan hon genom förvandlingen beröfvar sig sjelf det säkraste bevisningsmedlet för att styrka sin rätt. Det kan naturligtvis icke förnekas, att hon har lättare att bevisa sin rätt, om hon har i förvar ett depositionsbevis hvars nummer är i äktenskapsförord tydligen angifvet, och hvarom förordnad är, att det skall vara under hustruns disposition, än om detta depositionsbevis blifvit uppsagdt och pennin-garna i möbler o. d. nedlagda. Men man får väl icke synonymisera bevisningsmedlet med sjelfva rättsgrunden. Derför att det kan i vissa fall vara svårt att bevisa en rättighets tillvaro, må man väl icke förbjuda bevisningen eller låta detta förhållande betyda förlust af sjelfva rättigheten, i annat fall än att den, som påstår sig ega rätten, brister i bevisningen. *Kan* derför hustrun *bevisa* — och om hon på *förhand* söker så anordna saken, att bevis icke fattas, så torde detta icke möta så stora svårigheter — så är det alldeles omöjligt för mig att

inse, hvarför hon icke skulle så få göra och, derest hon det kan, äfven med samma befogethet förfoga öfver den utbytta som öfver den ursprungliga egendomen.

Det är så mycket tydligare, att lagstiftarne icke genom de nya bestämmelserna i 9: 1 G. B. afsett endast viss specificerad egendom, som de uttryckligen föreskrifva att från mannens förvaltning skall undantagas äfven »afkomsten» af den egendom hon själf eger förvalta, och hennes arbetsförtjenst, hvilka poster omöjlig *kunna* genom äktenskapsförord, gåfvobref eller testamente specificeras. För öfrigt är själfva den grund, hvarifrån Justitierådet O. utgår, då han vill fränkänna hustrun rätt att förfoga öfver den förvandlade egendomen, nämligen att hon genom förvandlingen beröfvat sig det bästa bevisningsmedlet för sin rätt långt ifrån alltid befintlig. Hon kan ega lika godt bevisningsmedel ändå, t. ex. i fall hon byter bort en fastighet, som ursprungligen tillerkänts henne, mot en annan fastighet och i bytesbrevet tydligt angifves, att byte sålunda skett. Man lär väl då icke gerna kunna stanna i förlägenhet, i fråga om hvilken af boets egendom det är, hvaröfver hustrun själf har förvaltningsrätt.

Jag har redan tagit mig friheten yttra, att jag visst inte tror, att lagstiftarne ansett, att hustrun »skall uppmuntras att spekulera i fastighetsaffärer», men jag vågar påstå, att det lika litet ligger någon uppmuntran till dylik kommers i själfva rättigheten att förvandla egendomen med bibehållen rätt att förfoga öfver det vid förvandlingen bekomna, som man kan säga att lagstiftaren uppmuntrar mannen att köpa, byta och sälja fastigheter, därför att lagen ger honom *rätt* dertill. För min del kan jag icke föreställa mig annat än att lagstiftarne tänkt sig saken så, att, *om* i något märkligt undantagsfall en hustru som förvaltar egendom, blir begifven på hvarje-handa osunda spekulationer, mannen öfver henne skall ega så stort välde, att han skall kunna stäffa denna lust. Det skulle ju ock vara synnerligen egendomligt, om mannen skulle anses af lagen behöfva starkare skydd mot hustrun än det samma lag ger hustrun mot mannen.

Om sålunda förf. högst väsendtligt *inskränker* hustruns rätt att med »full frihet» handhafva sin undantagna egendom, så reducerar han hennes rätt att förfoga öfver afkomsten deraf och sin egen arbetsförtjenst till rakt ingenting. Han anser nämligen att hennes rätt att »råda» öfver dessa tillgångar icke kan betyda annat än att hon eger att egenhändigt eller genom sitt befullmäktigade ombud mottaga och qvittera räntor, vinstmedel, dagspenning eller honorarium» samt beloppet deraf *genast**)

*) Kursiveringen af mig.

använda, vare sig till egen förtäring, inköp af varor, gåfvor eller genom att deponera dem i någon bankanstalt eller annorledes göra dem åter fruktbarande», men »öfver sådana nya tillgångar, som tillflutit boet af communicabel beskaffenhet, har hustrun icke någon förvaltningsrätt, utan måste mannen ega att, såsom hustruns målsman och familjens hufvud, deröfver förfoga i familjens intresse.»

Förf. talar här såväl som på många andra ställen om »familjens intresse» och vill på dess grund fota sin restriktiva lagtolkning, men det frågas blott: är väl manne hustruns intresse motsatt familjens eller ser man icke otaligt många flera fall, då, såsom förhållandena förut varit, det är *mannen* som åsidosätter familjens bästa, än der hustrun det gör, och, om nu så är, med hvad rätt eger man antaga, att hon, då hon blir bättre satt i tillfälle att tillgodose familjens fördelar, skall mer än nu göra sig saker till missbruk? Jag kan åtminstone icke finna någon giltig grund härför. Men hvad jag finner är, att förf. för sin restriktiva lagtolkning ger ordet »råda» en helt annan betydelse än det i allmänna språkbruket har. I allmänhet menar man väl dermed icke endast rätt att *genast*, då man får en viss egendom, bestämma, huru den skall användas, utan äfven befogenhet att, *när helst man finner för godt*, förfoga deröfver eller öfver hvad derför kan erhållas. Vi se ju ordet i denna betydelse användt t. ex. i 19: 3 ärfda balken, att enka »råde sig och gods sitt», hvarmed, såsom man vet, lagen menar, att hon såsom fullmyndig eger full och fri förvaltningsrätt öfver sin egendom. Enligt författarens mening åter skulle hela denna rättighet inskränka sig till 1) att utqvittera beloppet — en rättighet hvars värde icke kan särdeles högt uppskattas — och 2) att strax, som ränta eller arbetsförtjenst lyftas, använda den till inköp af varor, att gifva bort eller på hvad sätt hon för öfrigt finner för godt, men om hon icke *genast* konsumerar den, så är hennes rätt att sjelf förfoga deröfver borta. Om hustrun sålunda i sin byrålåda lägger sin arbetsförtjenst, så eger — enligt författarens mening — mannen *rättighet* att med lagens hjälp taga byrånyckeln och uttaga penningarna för att på krogen suppa upp dem. Mycket skydd ger visserligen icke 1874 års förordning hustruns egendom, men en sådan parodi på en lag, som förf. vill göra den till, vågar jag påstå den icke vara. Lagstiftarne hafva sjelfva förklarats sig vilja förebygga, att »en lättjefull, utsväfvande man kan på grund af sin målsmansrätt tillägna sig och förstöra hustruns arbetsförtjenst, som eljest kunnat användas till familjens bästa;» men detta ändamål kan *icke* förlikas med det sätt att tolka stadgandet, som Justitierådet Olivecrona använder. Icke nog med, att hustrun förlorar all rätt,

att sjelf handhafva sin uppburna arbetsförtjenst, derest hon icke »genast» använder densamma, utan den rätt, han verkligen skulle gifva henne, eger i sjelfva verket ingen rättslig betydelse. Hvad betyder det väl, att hustrun eger *köpa* födoämnen för familjen med sina förtjenta penningar, om mannen eger lika laglig rätt, att henne oåtspord *sälja* dem genast, som de komma hem. Det är visst och sant och beklagligt, att det nog kan hända att äfven efter den tolkning, som jag anser vara den rätta — eller att hustrun eger att förfoga öfver de penningar hon uppbär för sitt arbete och hvad hon därför köper — mannen kan så missbruka sin makt öfver hustrun, att han säljer hvad hon för sin dagspenning köpt, men det kan åtminstone icke ske med *lagens* hjälp utan blir i så fall ett upprörande våld, mot hvilket lagen ger henne rätt att påkalla dess skydd, i stället för att, såsom förf. anser, trycka sin stämpel derpå.

Det skulle leda mig för långt att här ingå på det viktiga spörsmålet, huruvida hustrun i allmänhet nu mer än förr eger fritt utfärda skuldsedlar, acceptera vexlar eller eljest ikläda sig skuldförbindelser. Förf. svarar härtill ett obetingadt »nej», då man svårigen kunnat föreställa sig, att lagstiftaren utan att han i uttryckliga ordalag uttalat sådant, skulle åsyftat en så högst väsendtlig förändring i hustruns rättsliga ställning, att hon, efter utfärdandet af 1874 års författning, skulle, oberoende af mannen, kunna utgifva skuldförbindelser, som, denne med boets tillgångar borde vara pligtig att infria. Till en början tillåter jag mig påpeka, att det alldeles icke är så säkert, att detta verkligen är en högst väsentlig förändring »af *lagen*». Jag vet nog, att i *praxis* hustruns rättsliga ställning blifvit så uppfattad, att hon icke eger rätt att ikläda sig skuldförpligtelser, men jag har omöjligen kunnat upptäcka något lagrum, som förbjuder henne detta, annat än att det är henne förment att gå i borgen. Tvärtom synes af 11: 3 G. B., att lagstiftarne verkligen tänkt sig hustrun såsom kunnande med rättslig giltighet ingå dylika förbindelser, då der talas om sätet för betalning af gäld, som hustrun i äktenskapet gjort och naturligtvis vore det alldeles öfverflödigt att tala om, huru gälden skall betalas, om hustrun icke kunde med förpligtande kraft ikläda sig sådan. Men som sagdt — det är icke min mening att här inlåta mig på denna fråga i allmänhet, utan blott i hvad den kan stå i samband med 1874 års Förordn. Förf. medger visserligen, att, då hustrun blifvit berättigad, att sjelf förvalta fast egendom, hvarmed kan vara förenad en vidt utgrenad industriel verksamhet, det kan vara af nöden att för anskaffande af rörelsemedel utgifva skuldförbindelser, acceptera vexlar o. d., men han anser, att, om detta blir nö-

digt, hustrun »icke må förtycka att begära sin mans medgifvande och auktorisation dertill.» Det är nu icke fråga om, hvad som kan mer eller mindre ackomodera hustrun, utan i hvad ställning *lagen* ställer henne och det är ur *denna* synpunkt jag tar mig friheten nu betrakta frågan.

Det har af förf. sjelf blifvit sagdt, att genom 1874 års Förordning hustrun fått rätt att »förvalta i vidsträckt mening» den egendom, hvarom der är fråga, och han medger sjelf, att hon kan pantsätta densamma »vare sig till förmån för mannens förbindelser, eller tredje persons eller för sina egna, som hon med mannens bifall utfärda.» Vore verkligen förhållandet sådant, som förf. anser, så är det svårt att neka, det lagstiftarne något egendomligt ordnat denna sak, ja så egendomligt att det icke gerna låter sig göra att tilltro dem en så stor inkonsequens. Hustrun skulle fritt ega bestämna, om en fast egendom må intecknas, men deremot *icke* ega annat än med mannens bifall att utfärda just den förbindelse, som skall intecknas. Men om nu så skulle hända, att mannen *nekar* henne att få utfärda förbindelse, huru går det då med hennes rätt att fritt pantsätta egendomen? Hon är dertill icke i stånd, då en skuldförbindelse är nödig för inteckningens beviljande och hela rättigheten är i så fall förlorad — såvida hon icke har den uppfinningsrikheten att kringgå förhållandena och låta *någon annan* utfärda förbindelsen, för hvilken *hon* sedan medger inteckningsrätt, men icke kan man väl tro, att lagstiftarne velat gifva hustrun en rätt — och det är onekligt att hon har rätt att pantsätta egendomen efter sin fria vilja — för hvars åtnjutande hon är i behof af en annans bifall eller hvarför hon måste tillita en manöver sådan jag nyss nämt. Saken synes mig ganska enkel. Hustrun har *ovilkorlig* och af inga inskränkingar kringskuren rätt att inteckna egendomen och det är då ett nödvändigt korrolarium deraf, att hon *också* skall ega utfärda de förbindelser, som äro nödvändiga för denna rätts tillgodonjutande, men som en skuldförbindelse härför är af nöden, så följer deraf, att hon måste ega utfärda denna förbindelse. Det är ingen rätt, som en annan efter godtfinnande kan förmena den berättigade att begagna sig af. Egendomligt vore ock, om hustrun egde den viktiga rätten att medgifva inteckning i fastigheten, men deremot *icke* den i detta fall aldeles betydelselösa att utställa den förbindelse, som skall intecknas. Jag är visserligen icke okunnig derom, att rättsteorien anser förbindelsen såsom hufvudafstal och inteckningsbestämmelserna såsom ett accessoriskt afstal, men i verkligheten ställer sig förhållandet annorlunda, i det att här inteckningsmedgifvandet blir hufvudsak och förbindelsen bisak och skälet härtill är det enkla, att genom inteckningen betal-

ningsansvaret flyttas öfver från den person, som utfärdar förbindelsen, till fastigheten. Det är denna, som träder i förgrunden och utfärdaren af skuldsedeln blir i sjelfva verket en biperson. Under sådana förhållanden vore det synnerligen märkvärdigt om hustrun *icke* skulle ega befogenhet att utställa den förbindelse, för hvilken hon dock eger medgifva in-teckningsrätt. Men, såsom jag redan visat, är denna rätt en nödvändig förutsättning för att hon skall kunna utan krokvägar begagna den väsentliga rätten att in-teckna fastigheten.

Hvad här ofvan blifvit sagdt, gäller icke endast fast egendom utan hvarje slag af egendom, som kan pantsättas. Men icke blott rätt att utfärda de skuldförbindelser, som nödvändigt behövas för att utöfva pantsättningsrätten, måste tillerkännas hustrun, utan af den rätt, hon genom 1874 års Förordn. fått, följa äfven andra rättigheter. Hustrun eger, såsom man vet, sjelf »råda» öfver afkomsten af den egendom, hon förvaltar samt sin arbetsförtjenst, och hon eger, såsom förf. säger, att sjelf eller genom befullmäktigadt ombud utqvittera medlen. Justitierådet Olivecrona medger sålunda, att hon kan uppdraga åt *annan person* att lyfta penningarne, men denna rätt inbegriper i sig rättighet för henne att utfärda invisningar på sitt tillgodohafvande, samt sålunda utställa dylika slags förbindelser. Såsom man altså ser, har 1874 års Förordn., utan att uttryckligen stadga det, medfördt ganska väsentliga förändringar i hustruns rätt att utställa förbindelser och detta har icke i lagen behöft bestämmas af det skälet, att dessa här omhandlade rättigheter stå i oupplösligt samband med den henne uttryckligen tillförsäkrade förmånen att fån »råda» öfver viss egendom, som hon i boet infört eller öfver hvilken hon eljest fått förvaltningsrätt och att de således blott äro konsekvenserna af den reform, som då genomfördes. Såsom man finner, har jag *endast* behandlat hustruns rätt att utfärda skuldförbindelser, i hvad denna rätt *direkt* hänför sig till den egendom, som hustrun sjelf förvaltar, och det skulle leda mig för långt att afhandla den frågan, hvad rätt hon har att i *allmänhet* skuldsätta boet.

Kongl. Förordn. d. 11 Dec. 1874 gör i boskildnadslagen den ändring att, då boskildnad sökt är, god man icke ovilkorligen skall förordnas utan endast i den händelse »hustrun det begär.» Äfven i fråga om tolkningen häraf har justitierådet O. använt ett tolkningssätt, som enligt min åsigt icke öfverensstämmer med lagens anda och bokstaf. Han yttrar, att rättens förordnande för god man att henne i förvaltningen biträda icke kan vara utan all betydelse och att därför den förordnade gode mannen måste till hustrun intaga en annan ställning än en privat rådgifvare, ty annars tjenade hela lag-

stadgandet till ingenting. Alltså måste, då hustrun begär förordnande för god man till sitt lagliga biträde, detta betyda, att hon frånsagt sig den uteslutande förvaltningsrätt öfver sin egendom, som hon eljest skulle åtnjuta. Lagen bestämmer icke, huru långt inskränkningen i den fria förvaltningsrätten sträcker sig, men förf. anser, att den åtminstone kan antagas bestå deri, att hon icke, utan gode mannens samtycke må kunna afyttra eller pantsätta den fasta egendomen lika litet som de lösören hvilka blifvit anförtrödda åt hans vård.

För min del kan jag omöjligen i lagen finna något som helst stöd för denna åsigt. Den förevarande förordningen stadgar blott och bart, att, om hustrun så begär, skall god man förordnas »att henne biträda.» Förf. öfvergifver här helt och hållet den restriktiva tolkningsmetod, han förut använt, och öfvergår till en långt avancerad extensiv. Det är onekligt, att enligt regel hustrun, som begär boskildnad, sjelf eger förvalta sin egendom utan god mans biträde och att sådan endast på hennes uttryckliga begäran skall förordnas. Detta sistnämnda är sålunda ett undantagsfall, men som efter förf:s egen mening ett undantagsstadgande, »måste efter orden strängt tolkas», så kan det icke annat än förvåna, att förf. i den nya redaktion, som 4 § Boskildnadslagen genom 1874 års Förordn. erhållit, lägger mer och helt annat än som enligt ordalydelsen i sagda paragraf står. Gode mannen skall »biträda» hustrun — står det — och ingenting annat och under detta ord skall man förgäfvnes kunna inrymma någon som helst beslutanderätt för gode mannen. Än mindre lär den begränsning, som Justitierådet O. gifver hustruns förvaltningsrätt, vara exakt. Han anser t. ex. att hustrun icke utan gode mannens samtycke kan afyttra eller pantsätta den fasta egendomen, men i så fall skulle ju en hustru, som före boskildnaden genom äktenskapsförord egt rätt förvalta sin fasta egendom, efter boskildnaden komma i den sämre rätt, att hon, i fall hon till sitt biträde begärt god man, icke egde på nyssnämnda sätt disponera öfver sin egendom.

Men deraf att man icke kan inrymma någon beslutanderätt åt gode mannen följer aldeles icke, att hans förordnande är »utan all betydelse.» Prof. Nordling framhåller i detta afseende, att gode mannen skiljer sig från en privat rådgifvare deri, att han utan särskild fullmakt, endast på grund af sitt af rätten erhållna förordnande, kan å hennes vägnar uppträda samt att hustrun, om hon vill att det gode mannen gifna uppdraget skall upphöra, icke kan enskildt återkalla det, utan måste hos rätten utverka hans skiljande från detsamma. I sjelfva verket blir dock äfven efter Justitierådet Olivecronas mening gode mannens rätt utan någon större eller verklig be-

tydelse, då förf. nämligen anser, att, om hustrun är missnöjd med gode mannens åtgärder, så står det henne fritt att hos rätten begära hans entledigande och att sjelf inträda i besittning af sin fulla handlingsfrihet. I faktiskt afseende är det sålunda äfven efter Justitierådet O:s mening icke mer bevänt med gode mannens rätt att hindra hustru, som vunnit boskildnad, att afyttra eller förpanta sin egendom, att det helt enkelt beror på henne sjelf att göra om intet icke allenast hans veto utan äfven hela hans sysslomannaskap. Efter min uppfattning af saken har lagstiftaren alls icke haft för afsigt att gifva någon egentlig rättslig betydelse åt gode mannen och hans uppdrag, utan att man snarare derigenom velat skaffa en hustru, som anser sig i behof deraf, en med af rätten utfärdad fullmakt försedd hjälpare, som just genom sitt förordnande eger bättre rätt och kraft att å hustruns vägnar verka och handla. Gode mannen är till för att bevaka hustruns bästa, då hon icke sjelf gör det, gent emot tredje man men icke mot henne sjelf.

Såsom redan framhållet blifvit, är det endast och allenast faran af att en missuppfattad tolkning af förevarande lagbud må redan från början göra sig gällande med stödet af ett sådant namn som författarens, som framkallat förliggande granskning af denna del af hans i öfrigt så utmärkta arbete. Vi hafva sett, huru det gått med en del bestämmelser i 1734 års lag, som reglera makars förmögenhetsrättsliga ställning och 1874 års Förordn. är verkligen sådan att man icke har råd att ytterligare knappa in på dess nog torftiga medgifvanden. Men den altför restriktiva tolkningsmetod, som förf. använder, har detta med sig och det är därför som det synts nödigt att framhålla konsekvensen af dess begagnande.

B.